

KS. PAWEŁ MAKOSA

Systematyczna katecheza parafialna dzieci i młodzieży Motywacja i realizacja

1. Wprowadzenie

Katecheza parafialna jest obecna od początku istnienia Kościoła, choć sam termin pojawia się dopiero w III wieku w pismach św. Hipolita¹. Różne były losy katechezy w ciągu wieków, ale parafia nigdy nie uchylała się od spełniania funkcji katechetycznej² a w sposób szczególny katecheza parafialna odzyskała należne znaczenie wraz z pojawieniem się kierunku kerygmatycznego³.

W Polsce po II wojnie światowej ze względów ideologicznych katecheza została usunięta ze szkół i znalazła swoje miejsce w środowiskach parafialnych, w których powstała rozbudowana sieć punktów katechetycznych i sprawny system katechizacji analogiczny do szkolnego. Kiedy katecheza po latach przerwy powróciła do szkoły w roku 1990 nikt nie podejmował dyskusji nad katechezą parafialną. Rzeczą oczywistą dla wszystkich było to, że miejscem katechezy jest szkoła. Bardzo wymowne są w tym kontekście słowa Jana

---

¹ R. M u r a w s k i. *Wczesnochrześcijańska katecheza*. Płock 1999 s. 27.

² Por. S. L a n z a. *Parafia*. W: *Encyklopedia chrześcijaństwa*. Red. H. Witczyk. Kielce 2000 s. 542.

³ M. Z a j ą c. *Katecheza parafialna*. W: *Wybrane zagadnienia z katechetyki*. Red. J. Stala. Tarnów 2003 s. 149.

Pawła II z 1999 r.: „Jak nie dziękować za to, że dzieci i młodzież mogą ze spokojem poznawać Chrystusa w szkole, w której obecność kapłana, siostry zakonnej czy katechety lub katechetki jest postrzegana jako cenna pomoc w pracy nad wychowaniem młodego pokolenia”⁴.

Obecnie właściwie wszystkie środowiska katechetyczne w Polsce nawołują do wprowadzenia systematycznej katechezy parafialnej, która nie ograniczałaby się jedynie do kilku spotkań, najczęściej natury organizacyjnej, przed uroczystością I Komunii św. czy sakramentem bierzmowania⁵. R. Murawski twierdzi, że „w całokształcie planu duszpastersko-katechetycznego katecheza parafialna winna zajmować pierwszoplanowe miejsce”⁶. K. Misiaszek postrzega katechezę parafialną jako nieodzowną i niezastąpioną formę integralnej formacji chrześcijańskiej⁷. Sz. Stułkowski stwierdza: „Dziś jesteśmy świadomi tego, że różne formy katechezy w parafiach są niezbędne, aby przekazać wiarę i wiązać młodych ludzi ze wspólnotą Kościoła”⁸. A. Kiciński twierdzi, że zachodzi potrzeba przywrócenia katechezie parafialnej należnego miejsca zwłaszcza w procesie przygotowania do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej⁹. M. Zajac zauwa-

---

⁴ Jan Paweł II. *Homilia w czasie Mszy św. w Warszawie na Pl. Piłsudskiego* (13 VI 1999). W: *Jan Paweł II, Polska 1999. Przemówienia i homilie*. Warszawa–Marki 1999.

⁵ Zob. I. W r z e s i n s k i. *Katecheza parafialna*. W: *Katecheza wobec wyzwań współczesności*. Red. R. Czekalski. Płock 2001 s. 131-136.

⁶ R. M u r a w s k i. *Działania katechetyczne w parafii w świetle Dyrektorium Ogólnego i Polskiego*. W: *Przesłanie dokumentów katechetycznych Kościoła w Polsce*. Red. S. Dziekoński. Warszawa 2003 s. 64.

⁷ Por. K. M i s i a s z e k. *Katecheza parafialna*. W: *Wokół katechezy posoborowej*. Red. R. Chałupniak i in. Opole 2004 s. 202.

⁸ Sz. S t u ł k o w s k i. *Parafialne zespoły katechetyczne*. „Katecheta” 1:2005 s. 53.

⁹ A. K i c i ń s k i. *Przygotowanie do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej*. „Ateneum Kapłańskie” 143:2004 z. 2(573) s. 227, 235.

za: „trzeba pamiętać, że na terenie placówki oświatowej przekaz katechetyczny będzie zmierzał przede wszystkim w kierunku przyswojenia praw religijnych, w mniejszym natomiast stopniu w kierunku dojrzałości w wierze”¹⁰ i dlatego działalność katechetyczna nie może zostać ograniczona do szkoły. Ten sam autor stwierdza wręcz, że „rezygnacja z katechezy parafialnej byłaby grzechem zaniedbania”¹¹.

Niniejszy artykuł ma za zadanie ukazanie argumentów, dla których tak zdecydowanie pragnie się organizować systematyczną katechezę parafialną dzieci i młodzieży jak również przedstawienie potencjalnych trudności, z którymi na pewno taka praktyka musiałaby się zmierzyć. Pierwszy zatem problem niniejszego artykułu można sformułować w pytaniu: czy rzeczywiście potrzeba dzisiaj katechezy parafialnej dzieci i młodzieży? a następnie, jeśli argumentacja za taką katechezą okaże się przekonująca, podjęta zostanie próba odpowiedzi na pytanie o jej realizację, zarówno treść jak i formę.

2. Motywacja wprowadzenia katechezy parafialnej

Wśród argumentów za katechezą parafialną przeważają wskazania odczytane z katechetycznych dokumentów Kościoła oraz aktualna kondycja religijno-moralna młodego pokolenia Polaków. W pierwszym rzędzie należy więc poddać analizie nauczanie Kościoła w tej materii a następnie przedstawić aktualną sytuację religijną w Polsce, która w dużej mierze obrazuje skuteczność edukacji religijnej w szkole. Poza argumentami przemawiającymi za katechezą parafialną

---

¹⁰ Z a j ą c, jw. s. 158.

¹¹ Tamże s. 166.

należy również wspomnieć o potencjalnych trudnościach, które niewątpliwie się pojawiają, szczególnie na początku tego procesu.

1. Nauczanie Kościoła

Już pierwszy w dziejach Kościoła odrębny dokument poświęcony katechezie, a mianowicie Ogólna Instrukcja Katechetyczna (*Directorium Catechisticum Generale*) z 1971 r. odnosi się do katechezy parafialnej. Według tego dokumentu „katechezą trzeba nazwać tę formę działalności kościelnej, która prowadzi zarówno wspólnotę jak i poszczególnych wiernych do osiągnięcia dojrzałości w wierze” (DCG 21). Nie ulega wątpliwości, że chodzi tutaj o wspólnotę kościelną a więc w wymiarze partykularnym o parafię. Instrukcja ta właśnie w parafii dostrzega podstawowe środowisko katechetyczne¹².

Kolejne dokumenty tezę tę potwierdzają i pogłębiają. Jan Paweł II w adhortacji *Catechesi tradendae* stwierdza wprost, że choć katecheza może być prowadzona wszędzie to jednak „wspólnota parafialna, jako zajmująca szczególne miejsce, powinna zostać krzewicielką i inspiratorką katechezy” (CT 67). *Dyrektorium Ogólne o Katechizacji*¹³ traktuje nauczanie religii w szkole jako jedną z form katechezy a szkołę jako jedno z miejsc posługi katechetycznej Kościoła (DOK 73). R. Murawski twierdzi jednak, że z całego kontekstu *Dyrektorium* wynika jasno, że sposób ukazania katechezy umiejscawia ją w parafii a „normy, kryteria i propozycja zamieszczone w *Dyrektorium Ogólnym o Katechizacji* dotyczą w zasadzie katechezy parafialnej. Jakkolwiek nie zostało to wyraźnie

---

¹² Zob. T. P a n u ś. *Potrzeba katechezy parafialnej*. „Ateneum Kapłańskie” 143:2004 z. 2(573) s. 215.

¹³ Kongregacja ds. Duchowieństwa. *Dyrektorium Ogólne o katechizacji*. Poznań 1998. Odtąd w skrócie DOK.

napisane, z treści całego dokumentu wynika, że to, co *Dyrektorium* mówi na temat katechezy, dotyczy głównie katechezy parafialnej¹⁴. Szczególnym argumentem za katechezą parafialną są cel i zadania katechezy, których wręcz nie sposób osiągnąć w środowisku szkolnym. Jak bowiem wiadomo za ostateczny cel katechezy *Dyrektorium* rozumie komunie z Jezusem (DOK 80) a jako zadania wymienia: rozwijanie poznania wiary, wychowanie liturgiczne, formacja moralna, wychowanie do modlitwy oraz wychowania do życia wspólnotowego i wprowadzenie do misji (DOK 85-86).

Oprócz funkcji wtajemniczenia *Dyrektorium* bardzo silnie akcentuje wymiar wspólnotowy katechezy, a więc wyraźnie łączy działalność katechetyczną ze wspólnotą Kościoła. *Dyrektorium* nie pozostawia także wątpliwości co należy rozumieć pod pojęciem „wspólnota chrześcijańska”. W tym względzie dokument ten stwierdza: „Parafia jest niewątpliwie najbardziej znaczącym miejscem, w którym formuje się i żyje wspólnota chrześcijańska” (DOK 257) a następnie potwierdza, że to właśnie parafia powinna być ośrodkiem katechizacji, choć potrzebuje w tym dziele współpracy również innych środowisk.

*Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce*¹⁵ w odniesieniu do katechezy dzieci i młodzieży mówi, że jej celem jest „przede wszystkim kształtowanie wiary dojrzałej, włączenie w Kościół, pomoc w wyborze drogi powołania chrześcijańskiego i podjęcie zadań w Kościele” (PDK 105) i dlatego „pierwszoplanowym miejscem katechezy jest parafia” a „nauczanie religii w szkole domaga się uzupełnienia o parafialne duszpasterstwo katechetyczne dzieci i młodzieży” (PDK 106).

---

¹⁴ M u r a w s k i, jw. s. 56.

¹⁵ Konferencja Episkopatu Polski. *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce*. Kraków 2001. Odtąd w skrócie: PDK

Nauczanie religii w szkole w obecnej sytuacji stanowi i musi stanowić ważną i niezastąpioną formę katechezy Kościoła w Polsce, ale w świetle polskiego dyrektorium to parafia powinna zajmować pierwszoplanowe miejsce w katechizacji. Dyrektorium to nie traktuje więc katechezy parafialnej tylko jako uzupełniającej formy katechezy, stanowiącej dopełnienie nauczania religii w szkole, ale uznaje parafię za podstawowe środowisko katechetyczne.

Polskie dyrektorium stwierdza także, że „parafia jest przede wszystkim uprzywilejowanym miejscem dla katechezy przygotowującej do przyjmowania sakramentów świętych” (PDK 107). Ponadto określa, że spotkania formacyjne w parafii związane z katechezą przygotowującą do sakramentów nie powinna powielać tego, co jest realizowane w ramach nauczania religii w szkole, ale je uzupełniać, „zwłaszcza w funkcji wtajemniczenia i wychowania”¹⁶. *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce* przewiduje, by katecheza dzieci i młodzieży była realizowana w ramach komplementarnych form: nauczania religii w szkole i duszpasterstwa katechetycznego w parafii¹⁷.

Podobnie brzmiące twierdzenia odnaleźć można również w *Podstawie Programowej Katechezy*¹⁸. Autorzy tego dokumentu stwierdzają, że „katecheza o jaką Kościołowi chodzi może być w pełni urzeczywistniana w parafii” oraz, że „parafia pozostaje bowiem najbardziej znaczącym miejscem katechezy”¹⁹.

---

¹⁶ PDK 107.

¹⁷ P. T o m a s i k. *Nauczanie religii w szkole: doświadczenia przebytego okresu*. „Ateneum Kapłańskie” 142:2004 z. 3(571) s. 446.

¹⁸ Konferencja Episkopatu Polski. *Podstawa Programowa Katechezy Kościoła katolickiego w Polsce*. Kraków 2001. Odtąd w skrócie: PPK.

¹⁹ PPK s. 32.

Również *Program Nauczania Religii*²⁰ wydany przez Komisję Wychowania Katolickiego Episkopatu Polski w 2001 r. mimo, iż został napisany z myślą o szkolnym nauczaniu religii już we wstępie odnosi się do katechizacji parafialnej przypominając stwierdzenie *Catechesi tradendae*, że to właśnie parafia jest uprzywilejowanym miejscem katechezy przygotowującej do przyjmowania sakramentów²¹.

Z powyższej analizy dokumentów katechetycznych, zarówno powszechnych jak i polskich, jasno wynika, że pierwszym środowiskiem katechetycznym jest parafia i takie jednoznaczne ujęcie stanowi niewątpliwie podstawową motywację do wprowadzenia katechezy parafialnej w Polsce.

2. Aktualna kondycja religijno-moralna młodzieży

Drugim motywem, dla którego tak bardzo podkreśla się konieczność organizowania katechezy parafialnej jest aktualna kondycja religijno-moralna dzieci i młodzieży. Wielu teoretyków i praktyków katechezy od pewnego czasu bije na alarm twierdząc, że edukacja religijna w szkole nie spełnia powierzonych katechezie zadań a dzieci i młodzież coraz rzadziej biorą udział w życiu Kościoła, w liturgii i życiu sakramentalnym. Zdaniem K. Misiaszka katecheza parafialna powinna realizować wymiar eklezjalny katechezy i jej funkcje wtajemniczenia, gdyż środowisko szkolne im nie sprzyja²². T. Panuś twierdzi natomiast, że „katecheza szkolna dobrze wywiązuje się z funkcji nauczania, słabiej wychowuje, zaś z wtajemniczaniem w chrześcijaństwo jest znacznie gorzej, albowiem „sacrum przy tablicy” nie najlepiej się czuje, gdyż

---

²⁰ Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski. Program Nauczania Religii. Kraków 2001. Odtąd w skrócie: PNR.

²¹ PNR s. 8.

²² Por. M i s i a s z e k, jw. s. 202.

trudno w szkolnej rzeczywistości prowadzić do „zażyłości z Chrystusem”²³.

Czy rzeczywiście katecheza szkolna nie jest skuteczna? Czy rzeczywiście nie prowadzi do dojrzałych postaw wiary? W tym względzie każdy ma osobiste doświadczenia i wyrobioną opinię płynącą z własnych obserwacji. Często nie są one jednak obiektywne i nie odzwierciedlają prawdziwego stanu rzeczy a jedynie zjawiska lokalne. W tym miejscu należy oddać głos specjalistom badającym fenomen wiary i religijności.

Interesujące badania w tym kontekście podjął ostatnio w Krakowie Cz. Sandecki. Zajął się on określeniem wpływu jaki wywarła katecheza szkolna na religijność studentów a tym samym podjął próbę określenia skuteczności działalności katechetycznej Kościoła w środowisku szkolnym. 81% badanych studentów określiło siebie jako osoby wierzące (16% jako głęboko wierzące), ale jednocześnie 8,3% badanych studentów uznało się za wierzących i niepraktykujących. 68,3% ankietowanych stwierdziło ponadto, że wiara wywiera wpływ na ich życie. Aż 67,2% badanych studentów deklaruje, że jest regularnie praktykująca, a 47,7% przyznało, że przystępuje do sakramentu pokuty kilka razy w roku. Nieco inaczej przedstawia się akceptacja wartości religijno-moralnych, np. tylko 36,8% uważa współżycie przedmałżeńskie za zło moralne a antykoncepcję odrzuca jedynie 25,2% badanych. W świetle tych samych badań aż 78,2% respondentów deklaruje akceptację Kościoła. Negatywnie postrzegany jest natomiast instytucjonalny wymiar Kościoła, niezgodne z powołaniem zachowania duchownych, a także drobiazgową ingerencję w życie człowieka. Interesujące są też wyniki badań poziomu wiedzy religijnej. 42,7% badanych posiada wysoki poziom tej wiedzy choć proces jej pogłębiania u stu-

---

²³ P a n u ś, jw. s. 212.

dentów uległ zahamowaniu²⁴. Niepokojąco brzmią wyniki badań dotyczących wpływu katechezy na życie religijne badanych. Ponad 70% badanych uznało ten wpływ za „przebiegły”, „niski” lub „bardzo niski”. Na takie opinie bez wątpienia wpływa fakt niskiej oceny zajęć katechetycznych w szkole.

Wobec powyższych wyników autor badań stawia szereg postulatów, m.in. „by katecheza szkolna była kontynuowana w parafii” a także stwierdza: „szkolna katecheza nie będzie w pełni skuteczna, jeśli nie będzie wspierana przez duszpaństwo parafialne”²⁵.

Wydaje się jednak, że najbardziej reprezentatywne badania w tej kwestii przeprowadzili J. Mariański²⁶, K. Pawlina²⁷ oraz S. Zaręba²⁸. Poddając analizie wyniki przeprowadzonych przez nich badań można wysunąć m.in. następujące wnioski:

Okolo 75% polskiej młodzieży deklaruje się jako ludzie wierzący, choć oznacza to spadek o ok. 10% w porównaniu z latami 80-tych.

Zmniejsza się ilość młodzieży systematycznie praktykującej. (W każdą lub prawie każdą niedzielę udział w

---

²⁴ Cz. S a n d e c k i. *Katecheza szkolna a religijność polskich studentów*. Kraków 2004 s. 122-233.

²⁵ Tamże s. 324-325.

²⁶ J. M a r i a ń s k i. *Młodzież między tradycją a ponowoczesnością. Wartości moralne w świadomości maturzystów*. Lublin 1995; J. M a r i a ń s k i. *Kryzys moralny czy transformacja wartości?* Lublin 2001; J. M a r i a ń s k i. *Charakterystyka religijno-moralna współczesnej młodzieży*. W: *Katecheza młodzieży*. Red. S. Kulpaczyński. Lublin 2003 s. 15-70.

²⁷ K. P a w l i n a. *Polska młodzież przelomu wieków*. Warszawa 1998.

²⁸ S. Z a r ę b a. *Dynamika świadomości religijno-moralnej w warunkach przemian ustrojowych w Polsce (1988-1998)*. Warszawa 2003. Poza tymi badaniami warto zwrócić uwagę na: I. B o r o w i k, T. D o k t ó r. *Pluralizm religijny i moralny w Polsce*. Kraków 2001; *Religijność Polaków 1991-1998*. Red. W. Zdaniewicz. Warszawa 2001.

Mszy św. deklaruje ok. 40-60 % młodzieży w zależności od badań).

Narasta rozbieżność pomiędzy deklarowaną wiarą o prezentowaną postawą widoczną zwłaszcza w kwestiach moralności małżeńsko-rodzinnej.

Następuje wzrost tzw. ateizmu eklezjalnego czyli krytycznych postaw wobec Kościoła.

J. Mariański komentując wyniki swoich badań przestrzega przed rozpaczliwym ogłaszaniem, że Kościół traci młodzież, ale przyznaje, że wyraźnie widać już symptomy kryzysu religijnego²⁹. Wydaje się więc, że przytoczone wyżej wypowiedzi wielu autorów o nie do końca spełnionych celach katechezy szkolnej znajdują potwierdzenie w przeprowadzonych badaniach. Oczywiście przyczyn takiego zjawiska jest wiele. Słuszne wydaje się więc podjęcie działań w celu przeciwstawienia się pojawiającemu się kryzysowi wiary i moralności.

Sam Jan Paweł II w tej kwestii wypowiada się dość jednoznacznie: „[...] katechizacja w szkole domaga się oczywiście uzupełnienia o wymiar parafialny duszpasterstwa dzieci i młodzieży. Zdaję sobie sprawę z trudności jakie napotyka ten rodzaj katechezy, niemniej jednak trzeba znaleźć jakieś rozwiązanie, by dzieci i młodzież nie traktowały nauki religii jedynie jako jednego z przedmiotów nauczanych w szkole, ale by mogły czerpać siłę także z bezpośredniego kontaktu z Bogiem w liturgii i sakramentach świętych”³⁰.

Na podstawie powyższych rozważań widać więc wyraźnie, że wprowadzenie systematycznej katechezy parafialnej w Polsce jest odpowiedzią na oficjalne stanowisko Kościoła przedstawione w dokumentach katechetycznych jak również jest wyrazem troski o kondycję religijno-moralną młodego

---

²⁹ M a r i a ń s k i. *Charakterystyka religijno-moralna współczesnej młodzieży* s. 15-70.

³⁰ J a n P a w e ł I I. *Program dla Kościoła w Polsce*. Kraków 1998 s. 35.

pokolenia Polaków. Czy jednak katecheza parafialna jest właściwym wyjściem z sytuacji? Trudno przewidzieć dziś jej rezultaty, natomiast każda inicjatywa tego rodzaju stanowi wielką szansę, z której należy skorzystać.

3. Potencjalne trudności

Pomimo przedstawionych wyżej racji za wprowadzeniem systematycznej katechezy parafialnej jej realizacja z pewnością napotka wiele trudności, które mogą osłabić lub zupełnie zniwelować jej oddziaływanie.

Wśród potencjalnych przeszkód, jakie może napotkać katecheza parafialna jest niewątpliwie już stanowisko niektórych odpowiedzialnych za dzieło katechizacji, obawiających się, że organizacja katechezy parafialnej w dalszej perspektywie przyczyni się do osłabienia lub wręcz zlikwidowania szkolnego nauczania religii przez jej przeciwników. To jednak z formalnego punktu widzenia wydaje się niemożliwe a gwarancją nauczania religii w publicznym systemie oświaty jest przede wszystkim Konkordat³¹.

Kolejny, bardzo istotny problem to kwestia przekonania dzieci i młodzieży do uczestnictwa w takiej katechezie. Wydaje się, że katecheza parafialna dzieci przygotowujących się do przyjęcia I Komunii św. i bierzmowania ma duże szanse powodzenia, bowiem istnieje silna motywacja w postaci zbliżających się sakramentów. Pojawi się jednak niewątpliwie problem z zachęceniem dzieci klas IV-VI do udziału w tej formie katechizacji. Na pewno nie łatwo będzie przekonać też młodzież szkół ponadgimnazjalnych, mimo tego, iż katechizacja parafialna na tym etapie stanowić ma bliższe przygotowanie do sakramentu małżeństwa potwierdzone odpowiednim zaświadczeniem. Zdaniem T. Jakubowskiego za-

---

³¹ Zob. P. M a k o s a. *Trwałe miejsce nauczania religii w polskim systemie oświaty*. „Katecheta” 1:2005 s. 63-69.

świadczanie o ukończeniu przygotowania bliższego do małżeństwa nie będzie jednak zbyt motywujące, bowiem małżeństwo dla licealistów czy uczniów szkół zawodowych jest jeszcze perspektywą bardzo odległą³². W niektórych środowiskach, szczególnie miejskich, pojawiają się również trudności wynikające z różnego rodzaju zajęć pozaszkolnych i brakiem czasu na dodatkowe spotkania w parafii.

Istotny problem stanowią kwestie organizacyjne. Pozostaje pytanie gdzie taka katecheza ma się odbywać. W wielu parafiach dawne pomieszczenia katechetyczne wykorzystano do innych celów, nowe parafie wcale takich pomieszczeń nie posiadają a dla katechezy w średniej wielkości parafii potrzeba minimum kilku pomieszczeń.

Kolejny problem to kadra katechetyczna. *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce* proponuje, aby spotkania katechezy parafialnej prowadzone były przez kapłanów, katechetów i animatorów świeckich wywodzących się z ruchów młodzieżowych (PDK 107). W wielu jednak parafiach, szczególnie mniejszych, nie ma przygotowanych animatorów świeckich, którzy byliby w stanie przeprowadzić spotkania. W praktyce katecheza spoczywać będzie na księżach i katechetach. W przypadku małych parafii, w których pracuje np. jeden starszy ksiądz będzie to niewątpliwie duży problem. W takich sytuacjach katecheza parafialna spoczywać będzie na barkach katechetów świeckich, których, co prawda, w Polsce nie brakuje, ale z zatrudnieniem ich łączyć się będą obciążenia finansowe, na które przynajmniej części parafii nie będzie stać.

Właśnie kwestie finansowe to kolejny problem mogący stać na drodze katechizacji parafialnej. Oprócz bowiem ewentualnego wynagrodzenia dla katechetów świeckich

---

³² T. J a k u b o w s k i. *W poszukiwaniu koncepcji katechezy parafialnej, przygotowującej do sakramentu małżeństwa*. „Katecheta” 1:2004 s. 58.

pojawia się kwestie związane z przygotowaniem sal na spotkania a szczególnie ich ogrzewanie w sezonie zimowym. Powszechnie wiadomo, że nawet wiele kościołów nie jest ogrzewanych z powodów ekonomicznych. Tym większy problem będzie z ogrzewaniem kilku pomieszczeń na spotkania katechetyczne.

To tylko niektóre trudności, z którymi katecheza parafialna na pewno będzie musiała się zmierzyć. Czy warto zatem podejmować tak wielki wysiłek? Wydaje się, że tak. Niewątpliwe dobro duchowe dzieci i młodzieży, jakie niesie katecheza parafialna, warte jest każdej ceny. Potrzeba jednak determinacji wszystkich odpowiedzialnych za dzieło katechizacji od biskupa na proboszczu, katechetach i rodzicach kończąc.

3. Realizacja katechezy parafialnej

Po zaprezentowaniu motywacji, jaka towarzyszy zwolennikom systematycznej katechizacji parafialnej a także trudności, które mogą tę motywację osłabiać należy zająć się sposobami realizacji katechezy w parafiach. W tym artykule zostanie ona przedstawiona w świetle *Podstawy Programowej Katechezy, Programu Nauczania Religii* jak również *Programu Katechezy Parafialnej młodzieży szkół ponadgimnazjalnych*³³. Na początku przedstawione zostaną proponowane dla katechezy parafialnej założenia metodyczne, a następnie zaprezentowana zostanie problematyka proponowana dla poszczególnych klas. Przedstawione zostaną również aktualnie dostępne podręczniki i poradniki metodyczne do katechezy para-

---

³³ Komisja Wychowania Katolickiego Konferencji Episkopatu Polski, Rada do Spraw Rodziny Konferencji Episkopatu Polski. *Program Katechezy Parafialnej młodzieży szkół ponadgimnazjalnych*. Kraków 2004. Odtąd w skrócie: PKP.

fialnej (początek 2005 r.). Wydaje się że najbardziej czytelny i praktyczny będzie tu podział na poszczególne etapy edukacyjne.

1. Założenia metodyczne

Nie ulega wątpliwości, że katecheza parafialna posiada swoją specyfikę i znacznie różni się od nauczania religii prowadzonego w szkole. Ta różnorodność odnosi się także do form i metod. *Program Nauczania Religii* specyfikę tę ujmuje następująco: „W katechezie tak pojętej nie należy się skupiać na przekazie wiedzy, ale na takich formach (nabożeństwa, celebracje, kursy biblijne, szkoły modlitwy), które do głębi poruszają człowieka i skłaniają go do refleksji nad tym, co już się w nim dokonało w czasie inicjacji. Szczególną rolę odgrywa w tym względzie indywidualne doświadczenie katechizowanych, które tworzy podstawę do zgłębiania tajemnic chrześcijańskich, a zwłaszcza misterium włączenia do wspólnoty wierzących w Chrystusa”³⁴.

Podstawowym założeniem metodyki katechezy parafialnej jest wprowadzanie metod, które nie koncentrują się na przekazie treści intelektualnych, ale pomagają w kształtowaniu umiejętności i zmianie osobowości. Ponadto duże znaczenie mają metody liturgiczne, pozwalające na przeżycie i interioryzację poznawanych prawd oraz metody biblijne³⁵.

Wśród konkretnych form i metod dla katechezy parafialnej wymienia się m.in. spotkania zbiorowe wszystkich uczestników, celebracje – nabożeństwa w kościele, pracę w grupach³⁶, kursy biblijne, szkoły modlitwy³⁷, metody biblijne,

---

³⁴ PNR s. 139.

³⁵ PKP s. 18.

³⁶ PDK 107; PPK s. 69.

³⁷ PNR s. 139.

zwłaszcza *lectio divina*³⁸, Szkoła słowa Bożego czy analiza strukturalna³⁹ a także pielgrzymki czy rekolekcje wielkopostne⁴⁰. Dla młodzieży w sposób szczególny polecane są metody dyskusyjne, praktyczne, panele czy świadectwa życia chrześcijańskiego⁴¹.

2. Katecheza parafialna dzieci klas I-III

Odnośnie do katechezy dzieci *Dyrektorium Ogólne o Katechizacji* podkreśla, że powinna się ona odbywać przy współpracy środowisk katechetycznych: rodziny, szkoły i Kościoła a polegać powinna na wtajemniczeniu zapoczątkowanemu przez chrzest składającym się z trzech elementów: przyjęcie sakramentów, pierwszą organiczną formację wiary oraz wprowadzenie w życie Kościoła (DOK 178).

Zanim jeszcze głośno zaczęto mówić o systematycznej katechezie parafialnej *de facto* w parafiach prowadzono katechezę sakramentalną przygotowującą do przyjęcia sakramentu pojednania i pokuty oraz Eucharystii a także bierzmowania. W diecezji krakowskiej już kilka lat temu sformułowano zasadę: „katecheza w szkole, sakramenty w parafii”⁴².

Jeśli chodzi o przygotowanie parafialne do I Komunii św., to właściwie w całej Polsce przebiega ono podobnie. Przygotowanie bliższe polega na organizowaniu spotkań i nabożeństw w ciągu całego roku zazwyczaj powiązanych ściśle z rokiem liturgicznym i poświęceniem różańca, medalika czy książeczki do nabożeństwa. Niezwykle istotną rolę pełnią w tym przygotowaniu także wyjaśnienia poszczególnych

---

³⁸ J. K o c h e l. *Szkoła Słowa Bożego w programie katechezy parafialnej*. „Katecheta” 1:2005 s. 46-51.

³⁹ PKP s. 18. Zob. DOK 71.

⁴⁰ PNR s. 73.

⁴¹ PKP s. 18.

⁴² T. P a n u ś. *Nowe możliwości intensyfikacji posługi katechetycznej w Polsce*. „Katecheta” 12:2004 s. 9.

części liturgii eucharystycznej. Przygotowanie bezpośrednie zazwyczaj koncentruje się na kwestiach organizacyjnych. Do tego rodzaju spotkań istnieje już bardzo wiele pomocy⁴³.

Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce mówi, że dzieci najmłodsze z klas I-III powinny uczestniczyć w parafialnej katechezie inicjacyjnej, stanowiącej przygotowanie do przyjęcia sakramentów Eucharystii i pokuty (PDK 107). Tezę tę rozwija *Podstawa Programowa*, w której szkołę uważa się za miejsce pośredniego przygotowania do sakramentów, natomiast dla parafii przewidziano rolę bezpośredniego wprowadzenia w misterium tych sakramentów a następnie pogłębiania życia eucharystycznego⁴⁴.

Program Nauczania Religii zawiera tematykę spotkań dla katechezy parafialnej. Dla klas I i II proponuje po 8 spotkań rocznie, dla klasy III – 10 spotkań. Ich tematyka przedstawia się następująco:

I rok pracy: Od chrztu jesteśmy dziećmi Boga

Z Bogiem zaczynamy nowy rok szkolny i katechetyczny. Spotkanie połączone z nabożeństwem słowa Bożego oraz poświęceniem podręczników.

---

⁴³ S. H a r t l i e b. *Pierwsza Komunia Święta. Droga wtajemniczenia w Paschę Chrystusa*. Kraków 1996; F. K a m e c k i. *Przygotowanie do Pierwszej Komunii Świętej*. Gruczno-Skórcz 1993; A. P o d g ó r s k a. *O Bogu i o nas. Książka dla dzieci przystępujących do Pierwszej Komunii Świętej*. Kraków 2003; A. R e i n d e r s. *Nasze dziecko idzie do Pierwszej Komunii Świętej. Wszystko co rodzice powinni wiedzieć na ten temat*. Kielce 2001; J. S z c z e p a n i k i. *Pierwsza Komunia dzieci w Kościele rzymskokatolickim w Europie Zachodniej i w Polsce*. Kraków 2003; *W drodze do Eucharystii. Inicjacja eucharystyczna*. Red. A. Offmański. Szczecin 2000; *Pierwsza Komunia Święta wielkim świętem rodziny*. Red. K. Panuś, T. Panuś, S. Szczepaniec. Cz. I: *Propozycje kazań i homilii*, Cz. II: *Propozycje celebracji liturgicznych*, Kraków 2003; *Pierwsza Komunia Święta wielkim świętem rodziny. Moje dziecko przygotowuje się do pełnego udziału w Eucharystii*. Red. K. Panuś, T. Panuś, S. Szczepaniec. Kraków 2003.

⁴⁴ PPK s. 32-33; Por. PNR s. 38-39.

Podczas chrztu zostaliśmy przyjęci do grona przyjaciół Jezusa.

Dziękujemy Bogu za rodziców proszących dla nas o wiarę.

Wyznajemy wiarę w Boga.

Odnawiamy przyrzeczenia złożone na chrzcie.

Boga nazywamy naszym Ojcem.

Bogu dziękujemy za Jezusa, który najwięcej o Nim nam powiedział.

Oddajemy cześć Bogu razem z Matką Jezusa – nabożeństwo majowe.

II rok pracy: Przyjdź do nas, Panie, Jezu Chryste

Z Bogiem zaczynamy nowy rok szkolny i katechetyczny. Spotkanie połączone z nabożeństwem słowa Bożego oraz poświęceniem podręczników.

Jezus pomaga ludziom poznać dobrego Boga.

W Jezusie doznajemy dobroci Boga.

Dobremu Bogu powierzam swoje radości i kłopoty.

Przepraszam dobrego Boga za popełnione zło (przygotowanie do sakramentu pokuty – nabożeństwo pokutne).

Wierzę w obecność Jezusa pod postaciami chleba (adoracja Najświętszego Sakramentu, przygotowanie do białego tygodnia oraz procesji Bożego Ciała).

Dziękuję Bogu za Jezusa i za możliwość przebywania z Nim.

Oddajemy cześć Bogu razem z Matką Jezusa – nabożeństwo majowe.

III rok pracy: Dziękujemy Ci, Ojcze nasz

Z Bogiem zaczynamy nowy rok szkolny i katechetyczny. Spotkanie połączone z nabożeństwem słowa Bożego oraz poświęceniem podręczników.

Żyjemy pośród przyjaciół Jezusa – w Kościele.

Oddajemy wspólnie z przyjaciółmi Jezusa cześć Bogu.

Dziękujemy Bogu za Jezusa i Jego obecność wśród ludzi.

Uczymy się od Jezusa służyć.

Uczymy się od Jezusa kochać.

Jesteśmy wśród ludzi znakiem Jezusa.

Z Jezusem ofiarujemy Bogu naszą miłość.

Z Jezusem ofiarujemy ludziom naszą miłość.

Przyjaciele Jezusa oddają cześć Bogu razem z Matką Jezusa – nabożeństwo majowe⁴⁵.

Za szczególnie pożądaną formę katechezy parafialnej na tym etapie *Podstawa Programowa* uznaje Msze św. inicjacyjne oraz nabożeństwa związane z przekazaniem znaków religijnych. *Program Nauczania Religii* podkreśla szczególnie rolę katechezy w formie nabożeństw liturgicznych⁴⁶. Ponadto, jako pogłębienie katechumenalne proponuje organizowanie dni skupienia, rekolekcji, pielgrzymek, systematycznego nabożeństwa pokutnego i sakramentu pojednania oraz rocznicy I Komunii świętej⁴⁷. W *Podstawie Programowej* podkreślona zostaje także konieczność włączenia w proces katechetyczny całych rodzin. *Program Nauczania Religii* zakłada przystępowanie do sakramentu pokuty i pojednania oraz Eucharystii w II klasie szkoły podstawowej. Warto też dodać, że miejscem takiej katechezy powinna być parafia zamieszkania, a nie parafia, na terenie której znajduje się szkoła.

W oparciu o *Program Nauczania Religii* powstały już pierwsze podręczniki przeznaczone do katechizacji parafialnej. Obecnie dostępne są przewodniki metodyczne i notatniki – zeszyty ćwiczeń dla dzieci klas I i II przygotowane przez środowisko poznańskie. Część I, zgodnie z wytycznymi programu, nosi tytuł *Jesteśmy dziećmi Boga*⁴⁸ a część II *Przyjdź do nas Panie*⁴⁹.

---

⁴⁵ PNR s. 39-40.

⁴⁶ Tamże s. 39.

⁴⁷ PPK s. 33.

⁴⁸ Jesteśmy dziećmi Boga. Katecheza parafialna i celebracje liturgiczne. Sakramenty pokuty i Eucharystii. Rok I. Przewodnik metodyczny. Red. J. Szpet, D. Jackowiak. Poznań 2003.

⁴⁹ Przyjdź do nas, Panie. Katecheza parafialna i celebracje liturgiczne.

Poradniki metodyczne dla katechety zawierają scenariusze katechez jak również materiały liturgiczne. Na początku znajduje się propozycja Mszy św. na rozpoczęcie roku wraz z błogosławieństwem dzieci i przyborów szkolnych. Na podkreślenie zasługuje fakt, że w poradniku zamieszczone zostały już wybrane teksty czytań, propozycja homilii a także pieśni wraz z ich tekstami, co niewątpliwie ułatwia organizację. Poradnik dla klasy I oprócz Mszy św. na rozpoczęcie roku proponuje 8 konspektów katechez, zawierających celebracje liturgiczne jak np. odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych, Droga Krzyżowa czy nabożeństwo majowe.

„Książeczka ucznia”, jak ją nazywają autorzy, nosi ten sam tytuł co poradnik metodyczny⁵⁰ i ma za zadanie pomoc w zapamiętywaniu problematyki katechez a także ułatwienie jej emocjonalnego przeżycia. Zawiera bardzo wiele różnorodnych propozycji plastycznych a także teksty modlitw i piosenek, które dziecko powinno przyswoić, a które z powodzeniem można wykorzystać podczas uroczystości I Komunii św. Podobnie jak w podręczniku metodycznym, również w książce dla dziecka umieszczono informację dla rodziców dotyczącą głównych treści spotkania, co ma ułatwić powrót do treści poruszanych na spotkaniach parafialnych w domu rodzinnym.

Zgodnie z *Programem Nauczania Religii* w klasie II przewidziano 10 spotkań w ramach katechezy parafialnej. Poradnik metodyczny dla grupy dzieci przypisuje już poszczególne

---

Sakramenty pokuty i Eucharystii. Rok II. Przewodnik metodyczny. Red. J. Szpet, D. Jackowiak. Poznań 2003. Niestety mimo zapowiedzi autorów w chwili pisania tego artykułu nie ukazały się jeszcze podręczniki dla klasy III. Należy się jednak spodziewać, że zostaną wydane w najbliższym czasie.

⁵⁰ *Jesteśmy dziećmi Boga. Katecheza parafialna i celebracje liturgiczne. Sakramenty pokuty i Eucharystii. Rok I.* Red. J. Szpet, D. Jackowiak. Poznań 2003.

spotkania do kolejnych miesięcy roku szkolnego. Na pierwsze spotkanie we wrześniu przewidziana jest, podobnie jak w klasie I, Msza św. z błogosławieństwem dzieci przez rodziców. W październiku zaleca się zorganizowanie nabożeństwa różańcowego, w czasie którego dokonuje się poświęcenia różańców i odmawia się wspólnie jedną tajemnicę: Ustanowienie Eucharystii. Katecheza w listopadzie poświęcona jest pamięci i modlitwie za zmarłych natomiast w grudniu zaleca się celebrowanie Mszy św. w uroczystość Niepokalanego Poczęcia NMP (8 grudnia) połączonej z poświęceniem medalików. Poradnik zawiera propozycję homilii, formułę poświęcenia medalików i propozycje pieśni. Następne spotkanie przewidziane jest na 2 lutego. W tym dniu należy sprawować Mszę św. z uroczystości Ofiarowania Pańskiego, poświęcić świece oraz przeprowadzić odnowienie przyrzeczeń chrzcielnych. Katecheza w marcu koncentruje się wokół poświęcenia książeczek do nabożeństwa i na rozważaniu jednej stacji Drogi Krzyżowej związanej z przeżywanym wówczas okresem Wielkiego Postu. Na kwiecień autorzy przewidzieli przeprowadzenie nabożeństwa pokutnego jako przygotowania do sakramentu pokuty i pojednania zaznaczając jednak, że to spotkanie można przeprowadzić w dniu pierwszej spowiedzi. Poradnik metodyczny zawiera także propozycję liturgii Mszy św. pierwszokomunijnej, która zwykle przeżywana jest w maju. Jest to niezwykle cenna pomoc dla katechetów ze względu na swoją komplementarność. Zaproponowane zostały bowiem nie tylko teksty czytań i sugestie homiletyczne, ale również tekst powitania, prośby rodziców i dzieci o udzielenie I Komunii św., modlitwa powszechna, komentarze do procesji z darami, podziękowania i teksty pieśni. Spotkanie majowe po przyjęciu I Komunii św. zawiera propozycję przeprowadzenia nabożeństwa majowego, odmówienie aktu ofiarowania Matce Bożej, propozycję przyrzeczeń komunijnych w brzmieniu: „... uroczyście przyrzekam: codziennie pamiętać o modlitwie, regularnie przy-

stępować do sakramentu pojednania, często przyjmować Pana Jezusa w Komunii świętej, żyć zgodnie z przykazaniami Bożymi⁵¹. W ramach tego spotkania przewidziano także poświęcenie pamiątek komunijnych. Na zakończenie katechizacji parafialnej w II klasie szkoły podstawowej zaproponowane zostało nabożeństwo eucharystyczne połączone z procesją (np. na zakończenie Oktawy Bożego Ciała).

Uzupełnieniem propozycji dziesięciu spotkań katechezy parafialnej jest ciekawa propozycja organizacji tzw. „białego tygodnia” przeżywanego bezpośrednio po przyjęciu I Komunii św. Podręcznik „Przyjdź do nas, Panie” proponuje aby poszczególne dni stały się dziękczynieniem składanym kolejno: Panu Bogu, rodzicom, opiekunom i katechetom, rodzicom chrzestnym, kapłanom. Piątek przewidziano jako dzień czci Najświętszego Serca Pana Jezusa a sobotę jako dzień oddania się w opiekę Matce Bożej.

Na uwagę zasługuje też zeszyt ćwiczeń dla dziecka⁵². Podobnie jak w klasie I dominują w nim metody plastyczne lecz pojawia się więcej opisów i innych zadań. Do każdej katechezy dołączony został tekst kilku pieśni lub piosenek religijnych, które z powodzeniem można wykorzystać podczas uroczystości przyjęcia I Komunii św. Podobnie jak poprzednio również i w klasie II każda jednostka zawiera słowo do rodziców wyjaśniające zwięźle treść katechezy i informujące o jej celach a tym samym o oczekiwaniach wobec dziecka.

3. Katecheza dzieci klas IV-VI

Katecheza dzieci klas IV-VI stanowić ma wprowadzenie w historię zbawienia. *Program Nauczania Religii* proponuje

---

⁵¹ *Przyjdź do nas, Panie. Podręcznik metodyczny*, s. 65.

⁵² *Przyjdź do nas, Panie. Katecheza parafialna i celebracje liturgiczne. Sakramenty pokuty i Eucharystii. Rok II*. Red. J. Szpet, D. Jackowiak. Poznań 2003

następującą tematykę spotkań w ramach katechezy parafialnej na tym etapie formacji:

- „I rok pracy: Mów Panie, bo sługa Twój słucha
- Nabożeństwo słowa Bożego połączone z wręczeniem egzemplarza Pisma Świętego.
  - Uczestnictwo w dziele stworzenia.
  - Bóg Królem ludzkich serc.
  - Z Maryją oczekujemy na Zbawiciela.
  - Jezus spełnieniem oczekiwań zbawczych.
  - Życie jest darem.
  - Jezus zwycięża zło i grzech.
  - Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa zapowiedzią zmartwychwstania człowieka.
  - Bóg otacza człowieka i świat swoją opieką.

II rok pracy: Przebywanie z Jezusem Chrystusem Zbawicielem

- Maryja przewodniczką w wierze.
- Adwent radosnym oczekiwaniem.
- Radość Bożego Narodzenia.
- Pokój i sprawiedliwość darem Boga.
- Aktualność sakramentu pokuty.
- Świątowanie niedzieli.
- Zmartwychwstanie Chrystusa umacnia nadzieję.
- Trwali na modlitwie.

III rok pracy: Chrzest źródłem życia

- Stawać się przez chrzest uczniem Jezusa.
- Trwali we wspólnocie.
- Moje uczestnictwo we Mszy świętej.
- Duch Święty sprawcą jedności.
- Ofiarować siebie Bogu.
- Z Chrystusem kształtować swoje życie.
- Posłani mocą Ducha – w życiu rodzinnym.

- Posłani mocą Ducha – w życiu społecznym.
- Odpowiedzialność za Bożą prawdę i powołanie – spotkanie połączone z wręczeniem tekstu wyznania wiary⁵³.

Odnosnie do parafii *Podstawa Programowa* na tym etapie edukacji religijnej proponuje organizowanie grup duszpasterskich lub kół zainteresowań. Za szczególną szansę łączenia nauczania religii z liturgią i parafią uważa się rekolekcje wielkopostne. Podobnie jak *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce* tak również *Podstawa Programowa* na początku tego etapu formacji przewiduje przekazanie egzemplarza Pisma św. a na jego zakończenie wręczenie tekstu wyznania wiary⁵⁴.

Dla klas IV-VI niestety nie powstały jeszcze odrębne podręczniki do katechizacji parafialnej, co wydaje się konieczne, aby propozycja systematycznej katechezy przybrała realne kształty. Przy dzisiejszych możliwościach wydaje się jednak, że ten brak można uzupełnić w stosunkowo krótkim czasie.

4. Katecheza młodzieży gimnazjalnej

Katecheza młodzieży gimnazjalnej powinna wiązać się z wyznaniem i rozumieniem wiary a przez to z przygotowaniem do przyjęcia sakramentu bierzmowania, który powinien być udzielany w trzeciej klasie gimnazjum⁵⁵. *Program Nauczania Religii* w katechezie parafialnej upatruje bliższe i bezpośrednie przygotowanie do sakramentu bierzmowania i poleca, aby trwało ono pełne trzy lata tzn. przez cały czas nauki w gimnazjum⁵⁶.

W kwestiach organizacyjnych *Podstawa Programowa* mówi o parafii zamieszkania jako właściwym środowisku takiej

---

⁵³ PNR s. 73-74.

⁵⁴ PDK 107; PPK s. 48; PNR s. 9.

⁵⁵ PNR s. 9.

⁵⁶ Tamże s. 104.

katechezy. Ponadto określa, że w klasie I i II spotkania mają odbywać się przynajmniej raz na miesiąc a w klasie III przynajmniej 2 razy w miesiącu⁵⁷.

Podobnie jak w przypadku katechezy sakramentalnej związanej z przygotowaniem do I Komunii świętej również przygotowanie bliższe do bierzmowania już jest prowadzone w zdecydowanej większości parafii. Przygotowanie to obejmuje często trzyletni cykl spotkań⁵⁸, ale równie często ogranicza się jedynie do trzeciej klasy gimnazjum lub tylko do spotkań natury organizacyjnej. Niewątpliwie jednak przygotowanie bliższe i bezpośrednie do bierzmowania jest najbardziej rozwiniętą formą katechezy parafialnej w Polsce. Świadczą o tym także różnego rodzaju pomoce wydane na ten etap edukacji religijnej⁵⁹.

Oдноśnie do poszczególnych klas *Program Nauczania Religii* proponuje dla katechezy parafialnej następujące kwestie:

Klasa I

Na początku września powinna być sprawowana liturgia przy obecności rodziców i rodziców chrzestnych. Podczas tej liturgii proponuje się przeprowadzenie obrzędu, podczas którego nastąpiłoby wezwanie kandydatów i skierowanie zaproszenia do udziału w bezpośrednim przygotowaniu do

---

⁵⁷ PPK s. 69.

⁵⁸ Zob. T. Panuś. *Nowe możliwości intensyfikacji posługi katechetycznej w Polsce* s. 11-13; Zob. E. Młyński. *Formy katechezy sakramentalnej w parafii*. „Katecheta” 1:2004 s. 47-51.

⁵⁹ *Katechizm bierzmowanych*. Red. B. Klaus. Tarnów 1997; *Sakrament bierzmowania. Konspekty ewangelicznych rewizji życia do programu „Wyplłyn na głębię”*. Red. E. Młyńska, B. Bachurek, K. Bernacki, K. Zimnoch. Białystok 2004; *Ku pogłębionej wierze*. Red. T. Kocór, M. Grendus. Przemyśl 2002, *Wyplłyn na głębię. Refleksje dla kandydatów do bierzmowania*. Red. T. Panuś, Kraków 2001; *Wyplłyn na głębię. Przygotowanie do bierzmowania. Materiały dla katechety*, cz. I i II: *Osoba i Wspólnota*; cz. III: *Kościół*, cz. IV: *Celebracje - konferencje*, cz. V: *Materiały pomocnicze dla katechetów - testy*. Kraków 2001.

bierzmowania. Jako cel tej formacji uznano „pogłębienie rozumienia sakramentu chrztu i doprowadzenie do decyzji przyjęcia wynikających z niego konsekwencji religijnych”⁶⁰. Na zakończenie klasy I proponuje się przeprowadzenie odnowienia przyrzeczeń chrzcielnych.

Tematyka spotkań przedstawia się następująco:

I rok pracy: Wielkość człowieka stworzonego przez Boga

- Być stworzonym przez Boga – szansa czy ograniczenie?
- Miejsce Boga w życiu człowieka.
- Wiara w Boga – szansą czy zagrożeniem człowieka?
- Udział w nowym stworzeniu.
- Nowy człowiek.
- Nowy świat.
- Łączenie w życiu wiary i wiedzy.
- Zaufać i powierzyć się Bogu, to...

Klasa II

Dla młodzieży klas drugich gimnazjum *Program Nauczania Religii* proponuje organizowanie katechez, które miałyby na celu zwrócenie uwagi na związek człowieka ochrzczonego z Chrystusem, który wyzwala od grzechu i daje udział w swoim życiu. Ponadto program poleca, aby na tym etapie formacji skupić się na sakramentach pokuty i pojednania oraz Eucharystii. Etap ten powinien kończyć się dopuszczeniem do przygotowania bezpośredniego.

Tematyka spotkań miałyby być następująca:

II rok pracy: Życie w społeczności

- Zostałem ochrzczone – powierzony społeczności wierzących.
- Jako ochrzczone żyję dla społeczności ludzkiej.
- Udział w życiu społecznym: służba i miłość na wzór Jezusa.
- Sens troski o sprawy społeczne.

---

⁶⁰ PNR s. 104.

- Społeczność Kościoła i moje w niej miejsce.
- Odpowiedzialność za siebie w Kościele.
- Odpowiedzialność za społeczność Kościoła.
- Kościół domowy, Kościół parafialny.

Klasa III

Na trzecią klasę gimnazjum program przewiduje bezpośrednie przygotowanie do przyjęcia sakramentu bierzmowania ukierunkowane na obecność Ducha Świętego w życiu Kościoła. Proponuje, aby na początku roku kandydaci złożyli prośby skierowane do Biskupa o udzielenie tego sakramentu. Następnie oprócz systematycznie prowadzonych spotkań proponuje organizację rekolekcji zamkniętych, pielgrzymek do sanktuariów oraz nowenny do Ducha Świętego. Pielgrzymka przewidziana jest również jako wyraz wdzięczności po przyjęciu bierzmowania.

Tematyka spotkań przedstawia się następująco:

III rok pracy: Na drodze do dojrzałości...

- Dojrzałość i jej przejawy.
- Dlaczego bierzmowanie?
- Wiara źródłem dojrzewania człowieka.
- Treść wyznawanej przez chrześcijan wiary: Wiara w Boga Ojca, Syna i Ducha.
  - Jezus ośrodkiem dziejów świata i człowieka.
  - Jezus wnosi nowy sposób patrzenia na dzieje świata i człowieka.
  - Przejawy życia wiarą: życie sakramentalne i życie modlitwy.
  - Bierzmowanie sakramentem wiary.
  - Bierzmowanie sakramentem uzdalniającym do odpowiedzialności.
  - Aby godnie i odpowiedzialnie przyjąć sakrament bierzmowania...
  - Co daje wierzącemu sakrament bierzmowania?
  - Co dalej, po przyjęciu sakramentu bierzmowania?

- Uczyć się przejmować odpowiedzialność za...
- Pozostawać świadkiem⁶¹.

Dyrektorium Ogólne o Katechizacji proponuje następujące formy katechezy młodzieży: katechumenat młodzieżowy, katechezę wtajemniczenia, katechezę na określone tematy oraz inne spotkania okazjonalne i nieformalne (DOK 185). Na temat form katechezy parafialnej dla młodzieży gimnazjalnej *Dyrektorium katechetyczne Kościoła katolickiego w Polsce* mówi: „Spotkania katechetyczne winny posiadać raczej charakter celebracji i ukazywać poszczególne sakramenty Kościoła i wynikające z nich zadania młodych w Kościele” (PDK 107). Widać więc wyraźne sugestie, aby w katechezie parafialnej nie koncentrować się na wymiarze intelektualnym, ale raczej na przeżyciu proponowanych treści, co służyć powinno kształtowaniu dojrzałości chrześcijańskiej.

Do katechezy parafialnej dla młodzieży gimnazjalnej powstały pierwsze podręczniki pt. *Wielkość człowieka stworzonego przez Boga*⁶² – dla pierwszego roku formacji, *Życie w społeczności Kościoła*⁶³ – rok drugi oraz *Na drodze do dojrzałości chrześcijańskiej*⁶⁴ – rok trzeci. Do wszystkich tych podręczników dla ucznia został wydany poradnik metodyczny obejmujący wszystkie trzy lata formacji⁶⁵.

---

⁶¹ Tamże s. 104-105.

⁶² *Wielkość człowieka stworzonego przez Boga. Przygotowanie do sakramentu bierzmowania. Rok pierwszy.* Red. J. Szpet, D. Jackowiak. Poznań 2003.

⁶³ *Życie w społeczności Kościoła. Przygotowanie do sakramentu bierzmowania. Rok drugi.* Red. J. Szpet, D. Jackowiak. Poznań 2003.

⁶⁴ *Na drodze do dojrzałości chrześcijańskiej. Przygotowanie do sakramentu bierzmowania. Rok trzeci.* Red. J. Szpet, D. Jackowiak. Poznań 2003.

⁶⁵ I. *Wielkość człowieka stworzonego przez Boga*, II. *Życie w społeczności Kościoła*, III. *Na drodze do dojrzałości chrześcijańskiej. Przygotowanie do sakramentu bierzmowania. Przewodnik metodyczny.* Red. J. Szpet, D. Jackowiak. Poznań 2003.

Zgodnie z *Podstawą Programową* i *Programem Nauczania Religii* podręczniki te przewidują organizowanie katechezy parafialnej raz w miesiącu w klasach I i II i proponują na te lata po osiem scenariuszy katechez. W klasie III natomiast, kiedy młodzież przygotowuje się bezpośrednio do przyjęcia bierzmowania, zaproponowanych scenariuszy jest już czternaście z myślą o spotkaniach organizowanych dwa razy w miesiącu. W klasie I proponowane katechezy mają bardzo wyraźne ukierunkowanie biblijne. Podczas każdego spotkania proponowane jest odczytanie i analiza co najmniej kilku fragmentów biblijnych. Znaczące miejsce zajmuje także śpiew proponowany kilkakrotnie podczas każdej katechezy. W II klasie widać wyraźne ukierunkowanie egzystencjalne oraz częstsze nawiązywanie do dokumentów Kościoła. Jak poprzednio duży jest udział Pisma św. oraz śpiewu.

Trzecia klasa to już bezpośrednie przygotowanie do przyjęcia sakramentu bierzmowania, dlatego większość katechez odnosi się wprost do niego. Proponowane katechezy dotyczą więc motywacji do przyjęcia bierzmowania, jego istoty i skutków a także samej liturgii tego sakramentu. Podobnie jak w poprzednich dwóch latach również w trzecim roku formacji śpiew odgrywa znaczącą rolę⁶⁶.

Oprócz spotkań katechetycznych w katechezie parafialnej młodzieży gimnazjalnej zakłada się przeprowadzanie celebracji liturgicznych. Z tego powodu integralną część poradnika metodycznego stanowią scenariusze celebracji⁶⁷ zaplanowane na trzy lata formacji według następującego planu:

Rok pierwszy:

I. Wrzesień – Msza św. ku czci św. Stanisława Kostki, rozpoczynająca okres przygotowań do sakramentu bierzmo-

---

⁶⁶ Por. K i c i ń s k i. *Przygotowanie do sakramentów inicjacji chrześcijańskiej* s. 243.

⁶⁷ P. K u ś, W. P r z e c z e w s k i. *Celebracje liturgiczne. Sakrament bierzmowania*. Poznań 2003.

wania. Proponuje się, aby podczas tej Mszy św. przeprowadzić obrzęd wprowadzający w parafialne przygotowanie do bierzmowania.

II. Wielki Post – Droga krzyżowa.

III. Czerwiec – Nabożeństwo Słowa Bożego z odnowieniem przyrzeczeń chrztu świętego.

Rok drugi:

I. Październik – Nabożeństwo różańcowe. Przed wystawionym Najświętszym Sakramentem odmawia się tajemnice światła.

II. Wielki Post – nabożeństwo pokutne.

III. Czerwiec (oktawa Bożego Ciała) – Eucharystia i procesja eucharystyczna.

Rok trzeci:

I. Październik – Nabożeństwo ze złożeniem podań do biskupa uzasadniających swoje pragnienie przyjęcia sakramentu bierzmowania. W czasie nabożeństwa proponuje się także odmówienie jednej tajemnicy różańca: Zesłanie Ducha Świętego a także wyznanie wiary. Na zakończenie następuje odmówienie Litanii do Ducha Świętego.

II. Adwent – Adoracja Najświętszego Sakramentu. Adoracja ma polegać na prowadzonej medytacji przeplatanej śpiewami.

III. Wielki Post – Nabożeństwo połączone z wręczeniem krzyży. Po homilii następuje poświęcenie krzyży, krótka ich adoracja a następnie przyrzeczeniu wierności krzyżowi i wyznaniu wiary następuje uroczyste naznaczenie znaku krzyża przez rodziców i przekazanie poświęconych krzyżyków przez świadków.

Scenariusze tych celebracji liturgicznych zawierają ponadto teksty liturgii sakramentu bierzmowania oraz propozycję tekstów na Mszę św. z okazji pierwszej rocznicy przyjęcia tego sakramentu.

Warto jeszcze odnieść się do książek dla młodzieży. Jak już wyżej wspomniano są to trzy odrębne, niewielkich roz-

miarów książki, które mają stanowić pewne kompendium i antologię tekstów dla kandydatów do sakramentu bierzmowania. Każda jednostka składa się z następujących części:

Modlitwa – często teksty modlitw są zaczerpnięte z Biblii.

Zastanów się... – postawienie konkretnego problemu egzystencjalnego

Głos Boga – fragmenty biblijne oraz komentarze

Pamiętaj... – kontynuacja refleksji, której celem jest „wskazanie perspektyw i horyzontów wiary chrześcijańskiej”⁶⁸.

5. Katecheza w szkołach ponadgimnazjalnych

Katecheza parafialna na tym etapie powinna skupiać się na problematyce świadectwa wiary i stanowić przygotowanie bliższe do sakramentu małżeństwa, po ukończeniu którego będą wydawane specjalne zaświadczenia⁶⁹.

*Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin*⁷⁰ stawia przygotowaniu bliższemu do sakramentu małżeństwa następujące zadania:

– pogłębianie chrześcijańskiej nauki o małżeństwie i rodzinie (wyakcentowanie celów sakramentalnych, polemika z lansowanymi fałszywymi teoriami i praktykami w tej dziedzinie).

– przysposobienie do wspólnotowego życia w rodzinie, do współodpowiedzialności oraz współdziałania z łaską przez: kształtowanie cnót społeczno-moralnych i religijnych postaw młodzieży, zwalczanie ciężących na dzisiejszym życiu małżeńsko-rodzinnym wad i nałogów.

---

⁶⁸ I. *Wielkość człowieka stworzonego przez Boga*, II. *Życie w społeczności Kościoła*, III. *Na drodze do dojrzałości chrześcijańskiej. Przygotowanie do sakramentu bierzmowania. Przewodnik metodyczny*. Red. J. Szpet, D. Jackowiak. Poznań 2003 s. 8.

⁶⁹ PDK 107; PPK s. 97; PNR s. 140.

⁷⁰ Konferencja Episkopatu Polski. *Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin*. Warszawa 2003. Odtąd w skrócie: DDR.

– wprowadzenie w życie liturgiczno-sakramentalne, w modlitwę oraz w szeroko rozumianą aktywność apostołską⁷¹.

Podstawa Programowa określa już tematykę katechezy parafialnej dla młodzieży. Została ona podzielona na trzy grupy zagadnień odpowiadających funkcjom katechezy tj. nauczanie, wychowanie i wtajemniczenie.

Proponowane treści odnoszą się do następujących zagadnień: teologia sakramentu małżeństwa, budowanie pojęcia Kościoła domowego, prezentacja katolickich ruchów rodzinnych, elementy prawa kanonicznego, zagadnienia etyki małżeńskiej, podstawy psychologiczne zawiązania wspólnoty rodzinnej, pomoc w nabywaniu umiejętności życia we wspólnocie rodzinnej, odkrywanie wartości wspólnotowego przeżywania Eucharystii, rola sakramentu pojednania w budowaniu wspólnoty, wspólna modlitwa prowadząca do poznawania form modlitwy w Kościele domowym, czytanie i słuchanie słowa Bożego⁷².

Program Nauczania Religii proponuje następującą tematykę spotkań parafialnych:

I rok pracy: Rodzina przeżywająca rok liturgiczny

- Jezus objawia prawdę o życiu - Podwyższenie Krzyża.
- Chrystus Król – Pan naszych rodzin.
- Jezus przynoszący rodzinie pokój i sprawiedliwość (perykopy adwentowe, zwłaszcza Iz 9, 1nn; 11, 1-9).
- Przez chrzest naśladujemy Chrystusa.
- Jezus uzdrawia, gdy grzech niszczy zdrowie rodziny.
- Jezus daje nowe życie – Zmartwychwstanie umacnia nadzieję.

---

⁷¹ DDR 24. Por. J. S t a l a. *Przygotowanie do sakramentu małżeństwa*. „Ateneum Kapłańskie” 2:2000 (143) s. 245-246.

⁷² PPK s. 97

Chrystus zostaje z nami w Eucharystii – Uroczystość Ciała i Krwi Pańskiej.

II rok pracy: Rodzina przeżywająca dar życia

Bóg dawcą życia, rodzina uczestniczy w dziele stworzenia (Rdz 1-2).

– Bóg Stwórca otacza rodzinę opieką – tajemnica Opatrzności Bożej (Ps 139).

– Oczekiwanie na dar życia – Maryja posłuszna Ojcu.

Życie ofiarowane Bogu Ojcu – Ofiarowanie Pańskie.

– Rodzina spotyka Miłosiernego Ojca, wzór relacji w rodzinie.

– Zmartwychwstanie przypomina o nadprzyrodzonym wymiarze życia.

– Życie darem Ojca – wskrzeszenie Łazarza.

III rok pracy: Rodzina przeżywająca wspólnotę Ducha

Duch sprawcą więzi miłości.

– Duch jedności umacnia rodzinny (modlitwa arcykapłańska).

– Nowe życie w Chrystusie (Ef 3, 5-25).

– Rozesłanie uczniów do życia w rodzinie (Mt 28)⁷³.

Dla szkół ponadgimnazjalnych został wydany także pierwszy w Polsce program katechezy parafialnej⁷⁴, który konkretyzuje wszystkie wytyczne obecne w dyrektorjach, w *Podstawie Programowej* czy *Programie Nauczania Religii*. Uwzględniając wytyczne zawarte w wymienionych dokumentach *Program Katechezy Parafialnej młodzieży szkół ponadgimnazjalnych* cel katechezy upatruje w pomocy w odkrywaniu powołania, odkrywaniu istoty wspólnoty małżeńskiej,

---

⁷³ PNR s. 140.

⁷⁴ Komisja Wychowania Katolickiego. Rada do Spraw Rodziny Konferencji Episkopatu Polski. *Program Katechezy Parafialnej młodzieży szkół ponadgimnazjalnych*. Kraków 2004 (PKP).

odkrywaniu zadań we wspólnocie i kształtowaniu umiejętności potrzebnych do życia w takiej wspólnocie⁷⁵.

Dyrektorium Duszpasterstwa Rodzin precyzuje, że w ramach przygotowania bliższego do zawarcia sakramentu małżeństwa oprócz zagadnień z teologii małżeństwa i rodziny należy poruszać problematykę zagrożeń i obrony rodziny oraz wskazywać potrzebę i sposoby uczestniczenia w grupach formacyjnych. Ponadto w ramach takiej przygotowania należy uczyć naturalnych metod rozpoznawania płodności. Poleca się także organizowanie dla uczestników tych spotkań specjalnych rekolekcji⁷⁶.

Żeby powyższe cele mogły zostać zrealizowane program proponuje układ materiału podzielony na cztery bloki tematyczne i każdemu z nich wyznacza konkretne treści. Całość tematyki przedstawia się następująco:

1. „Abyście byli jedno” – rola wspólnoty w życiu człowieka.

Cel tego bloku ma stanowić ukazanie istoty wspólnoty, nabycie umiejętności życia we wspólnocie oraz postawa odpowiedzialności za wspólnotę.

Treści:

„człowiek jako istota społeczna (typy, rodzaje i funkcje grup i wspólnot),
rodzina jako Kościół domowy,
rodzina wprowadzająca w liturgię,
wspólnota rodzinna miejscem przekazywania wiary,
wspólnota rodzinna kształtująca postawy wobec świata, (ekologia), ojczyzny (patriotyzm),
rodzina i wspólnota parafialna,
wspólnota rodzinna i grupy rówieśnicze.

2. „Bądźcie doskonałymi...” – wzrost dojrzałości chrześcijańskiej.

---

⁷⁵ PKP s. 11.

⁷⁶ DDR 25.

Celem tego bloku tematycznego jest m.in. pogłębienie osobowej więzi katechizowanego z Chrystusem, odkrywanie własnego powołania a także podjęcie trudu kształtowania dojrzałej postawy ludzkiej i chrześcijańskiej. Do proponowanych w tej grupie treści należą:

wieź z Chrystusem wynikająca z chrztu i bierzmowania,
człowiek wobec wezwania Bożego – tajemnica powołania chrześcijańskiego,

wielość powołań w Kościele,

cnoty moralne jako konsekwencja umiłowania Chrystusa,

prawda, wolność, sumienie,

dojrzałość jako zdolność do kierowania własnym życiem.

3. „Będziesz miłował...” – rola więzi w konstruowaniu wspólnoty.

Na tym etapie edukacji religijnej stawiane są następujące cele: znajomość zasad funkcjonowania wspólnoty, konstruowanie właściwych więzi międzyludzkich, zdolność rozróżnienia zakochania i miłości, odpowiedzialność w życiu człowieka.

Proponowane w tym bloku treści to:

męskość i kobiecość,

dar rodzicielstwa,

czystość przejawem dojrzałości i odpowiedzialności w sferze płciowości,

wybór, akceptacja, odpowiedzialność,

od zakochania do miłości dojrzałej,

narzeczeństwo jako czas przygotowania do małżeństwa.

4. „Ślubuję ci miłość...” – wspólnota małżonków w Chrystusie.

W tym bloku tematycznym główny celem katechizacji jest pogłębione, religijne rozumienie małżeństwa, umocnienie wiary w jego sakramentalność oraz znajomość symboliki i treści samej liturgii sakramentu małżeństwa. Na zakończenie katechizacji w szkołach ponadgimnazjalnych, która ma

stanowiąc bliższe przygotowanie do sakramentu małżeństwa proponuje się następujące treści:

małżeństwo jako sakrament,
zaręczyny – sens i obyczaje,
liturgia Słowa (czytania, modlitwa powszechna),
elementy liturgii sakramentu małżeństwa – przysięga
małżeńska, błogosławieństwa małżonków,
symbolika znaków obrzędowych (obrączka, stuła, welon,
wianek)⁷⁷.

Na zakończenie takiej katechezy uczestnicy otrzymać mają zaświadczenia o uzyskaniu przygotowania bliższego do małżeństwa i życia w rodzinie. Treść tego zaświadczenia ma być jednolita dla całej Polski i przedstawiać się następująco: „N.N. ukończył/-a katechezę parafialną młodzieży będącą jednocześnie wymaganym przez Radę do Spraw Rodziny Konferencji Episkopatu Polski przygotowaniem bliższym do zawarcia sakramentu małżeństwa”⁷⁸.

W przypadku szkół zawodowych warunkiem otrzymania zaświadczenia o ukończeniu przygotowania bliższego do zawarcia sakramentu małżeństwa byłoby dwuletnie uczestnictwo w nauczaniu religii w szkole i trzyletnie w katechizacji parafialnej⁷⁹.

Realizując założenia *Programu Katechezy Parafialnej* wydano już pierwsze materiały z tego zakresu⁸⁰. Układ poszczególnych spotkań jest wiernym odbiciem programu i składa się z czterech części o identycznych tytułach, jak podano w programie. Każda część składa się z sześciu konspektów spotkań, w sumie więc zaproponowany podręcznik zawiera 26 katechez.

---

⁷⁷ PKP s. 12-16.

⁷⁸ Tamże s. 19; Zob. DDR 25.

⁷⁹ PNR s. 160.

⁸⁰ *Przypatrzcie się powołaniu waszemu. Materiały do katechezy parafialnej młodzieży szkół ponadgimnazjalnych*. Red. J. Szpet, D. Bryl. Poznań 2004.

W części pierwszej zatytułowanej „Abyście byli jedno...” znajdują się konspekty następujących spotkań: Razem z Jezusem, Dostrzec drugiego człowieka, Rodzina wspólnotą miłości i szacunku, Mądre zaangażowanie w świat, Parafia wspólnotą wierzących oraz Być świadkiem wobec rówieśników. W tej części główny akcent położony jest na wspólnotę Kościoła i wspólnotę rodzinną. Poszczególne katechezy ukazują więc znaczenie i sens wspólnoty oraz warunki jej funkcjonowania. Ponadto stawiają sobie za cel prowadzenie do nabywania umiejętności życia we wspólnocie a także kształtowanie postawy odpowiedzialności za wspólnotę⁸¹.

W drugiej części zatytułowanej „Bądźcie doskonałymi...” w nawiązaniu do pierwszej, odnoszącej się do wspólnoty, nacisk położony został na dojrzałość osób ją tworzących. Spotkania proponowane w tej części koncentrują się zatem na dojrzałości chrześcijańskiej przejawiającej się w pogłębianiu osobistych relacji z Chrystusem oraz na wprowadzaniu wartości, jakie niesie wiara w codzienne życie. Wiele miejsca w tej części poświęcone zostało refleksji nad własnym powołaniem. Treści te korespondują z problemami egzystencjalnymi młodzieży i odpowiadają na ich oczekiwania pomocy w rozeznaniu własnej drogi życia. Tematy poszczególnych katechez brzmią następująco: „Jezus w centrum mojego życia, Zaproszenie do rozwoju i pełni, Wobec Bożego zaproszenia, Wśród wielu dróg, Dojrzałość i odpowiedzialność, Wierność zasadom – człowiek sumienia.

Trzecia część, tak jak w programie, nosi tytuł: „Będiesz miłował...” i również ona składa się z sześciu scenariuszy katechez na tematy bezpośrednio związane budowaniem prawidłowych więzi, z małżeństwem i rodziną: Samotność czy ocean możliwości?, Czy warto się zakochać?, Czysta

---

⁸¹ *Przypatrzcie się powołaniu waszemu. Materiały do katechezy parafialnej młodzieży szkół ponadgimnazjalnych.* Red. J. Szpet, D. Bryl. Poznań 2004 s. 7.

natura, Akceptacja i wybór, Zakochać się a kochać kogoś, Będę matką, będę ojcem.

Ostatnia część tych materiałów nosi tytuł: „Ślubuję Ci miłość...” i podkreśla sakramentalny charakter małżeństwa chrześcijańskiego oraz wprowadza w liturgię tego sakramentu. Podobnie jak części poprzednie również ta zwiera sześć propozycji spotkań na następujące tematy: Małżeństwo – sakrament czy tylko obyczaj?, Po co zaręczyny i narzeczeństwo?, Zadanie na całe życie, Wielki finał, B o ż e S ł o w o o małżeństwie, Eucharystia a małżeństwo.

Uzupełnieniem tak zrealizowanego programu jest blok piąty zawierający scenariusze czterech celebracji. Pierwsza z nich nosi tytuł: „Poprzez znaki przychodzi Pan” i została pomyślana jako nabożeństwo światła z liturgią słowa do poprowadzenia przed świętami Bożego Narodzenia. Celem kolejnej celebracji jest świadomy, dojrzały wybór Jezusa jako jedyne Pana życia i celebracja ta przewiduje adorację Najświętszego Sakramentu. Następną celebracją nosi tytuł: „Wielkość i godność małżeństwa” i proponuje się, aby przybrała formę nabożeństwa różańcowego, w którym rozważania tajemnic radosnych ukazywać będą wielkość i godność małżeństwa. Ostatnią proponowaną w materiałach celebracją jest medytacja ikony Świętej Rodziny, podczas której prowadzi się rozważania na tematy związane z powołaniem do małżeństwa i rodziny przeplatane śpiewami kanonów.

Podsumowując wydane materiały do katechezy parafialnej szkół ponadgimnazjalnych należy stwierdzić, że stanowią one niezwykle cenną propozycję szczególnie zważywszy na fakt, iż są pierwszą tego rodzaju próbą. Wydaje się jednak, że zaproponowany układ spotkań (4 x 6 spotkań + 4 celebacje) nie jest zbyt udany. *Program Katechezy Parafialnej dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych* przewiduje 25 spotkań w ciągu trzech lat i zaleca, aby w pierwszej i drugiej klasie przeprowadzić 10 katechez a w klasie trzeciej 5. Lepsze byłoby chyba zatem podzielenie materiału na poszczególne klasy,

tak jak to zostało zrobione w przypadku szkoły podstawowej i gimnazjum. Konkretny podział na poszczególne klasy a nawet konkretne miesiące na pewno ułatwiłby katechetom realizację programu.

4. Zakończenie

Wydaje się, że na postawione we wstępie pytania o potrzebę katechizacji parafialnej jak również o jej treść i formę została udzielona dość wyczerpująca odpowiedź. Systematyczna, comiesięczna katecheza parafialna dzieci i młodzieży, od szkoły podstawowej do ponadgimnazjalnej włącznie, nie została jeszcze powszechnie wprowadzona, ale wszystko zmierza w tym właśnie kierunku. Argumentacja za parafią jako podstawowym środowiskiem katechetycznym jest niezwykle silna, wypływa bowiem bezpośrednio z katechetycznych dokumentów Kościoła a także z obserwacji kondycji religijno-moralnej młodego pokolenia Polaków. Po 15 latach od powrotu religii do szkoły widać wyraźnie, że ta forma działalności katechetycznej jest niezwykle ważna i potrzebna, ale nie spełnia wszystkich pokładanych w niej nadziei. Największy problem pojawia się z realizacją funkcji wychowania i wtajemniczenia. Po szczegółowej analizie nauczania Kościoła odnośnie do katechezy a także wyników najnowszych badań globalnych postaw wiary i religijności polskiej młodzieży można przyznać rację tym wszystkim, którzy domagają się powszechnego wprowadzenia katechezy parafialnej, mimo, iż trudności organizacyjne będą niemałe.

Od strony teoretycznej Kościół właściwie jest przygotowany do realizacji tego dzieła. Została określona tematyka i formy katechezy parafialnej. Dla młodzieży ponadgimnazjalnej został wydany nawet odrębny program takiej katechezy i należy spodziewać się, że w niedługim czasie analogiczny program zostanie wydany dla pozostałych etapów edu-

cyjnych, choć tematykę spotkań parafialnych podaje już *Program Nauczania Religii*. W środowisku poznańskim powstały pierwsze materiały do takiej katechezy dla klas I i II szkoły podstawowej oraz trzech klas gimnazjum. Są to zarówno podręczniki dla uczestników jak również poradniki metodyczne dla katechetów. Dla szkół ponadgimnazjalnych również zostały przygotowane scenariusze spotkań na cały ten etap. Opracowania wymagają jeszcze klasy III – VI szkoły podstawowej, ale przy dzisiejszych możliwościach merytorycznych i technicznych nie powinien być to długi proces.

Podsumowując powyższe rozważania można z przekonaniem stwierdzić, że Kościół w Polsce zrozumiał potrzebę i dojrzał do realizacji katechezy parafialnej, wiele zależeć będzie jednak od determinacji we wprowadzaniu jej w praktykę. Należy mieć nadzieję, że trudności organizacyjne nie staną się przeszkodą nie do pokonania i już wkrótce polskie dzieci i młodzież, oprócz nauczania religii w szkole, będą systematycznie uczestniczyć w katechezie parafialnej.